

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 5.

V Gorici, dne 15. marca 1913.

Pečaj IX.

Obseg: 1. Od kakih hrušk in jabolk naj se vzamejo peške, da bo iz istih izrejeno visokodebelnato drevje krepko poganjalo in obilo rodilo?; 2. O zasajanju novih vinogradov; 3. Prva pomoč pri nenadnih boleznih in nezgodah pri živini (Nedaljevanje.); 4. Spomenica c. kr. poljedelskega ministerstva o kmetijskem združništvu; 5. Gospodarske drobtinice; 6. Vprašanja in odgovori; 7. Društvene vesti; 8. Vabilo na občni zbor.

Od kakih hrušk in jabolk naj se vzamejo peške, da bo iz istih izrejeno visokodebelnato drevje krepko poganjalo in obilo rodilo?

(Nadaljevanje in konec.)

Kako eminentno, da vpliva prava izbira hruškinih in jabolčnih pešk na pozneje rodovitnost na divjake pocepljenega pol- ali pa visokodebelnatega drevja, to nam najbolje razjasni naslednji slučaj. Ko so ustanovili milosrdni bratje pred kakimi 19 leti v Kandiji pri Novem mestu svojo bolnišnico, podarilo jim je vodstvo skoraj sosedne deželne vinarske in sadjarske šole na Grmu in sicer s privoljenjem kranjskega deželnega odbora precejšno število visokodebelnatih jablan raznih vrst. Te jablane so posadili milosrdni bratje v mali sadovnjak, nahajajoč se pred bolnišničnim gospodarskim poslopjem. Kakih sto metrov višje nad prvim sadovnjakom pa so napravili pred kakimi 10 leti drugi približno enako velik sadovnjak. Drevje za drugi sadovnjak je podaril bolnišnici nek dolenski grajščak nekako v zahvalo za srečno prestano nevarno operacijo v ti bolnišnici. Leta 1912 je bila v okolici Novegamesta prav dobra sadna letina za jabolka. Stareji sadovnjak, t. j. oni pred gospodarskim poslopjem, je bil s sadjem tako bogato obložen, da so morali podpreti vse veje, sicer bi se bile polomile. Vsak mimo idoč

človek obstal je nehote, ter občudoval obilni božji dar. Ves drug pa je bil mlajši sadovnjak. V njem rastoče drevje je bilo zelo krepko razvito, čemur se ni bilo čuditi, kajti rastlo je na njivi prve vrste t. j. n a z e l n i k u, a na drevju, razen na štirih deblih, je bilo le toliko jabolk, da se ni moglo dognati kakšne vrste naj bi bilo eno ali drugo drevo, t. j. na ostalih ni bilo prav nič sadja. Odkod toraj tak velikanski razloček v rodovitnosti drevja enega in drugega sadovnjaka, ko sta bila vendar blizu drug drugega, in poleg tega je rastlo drevje drugega sadovnjaka v bolj rodovitni zemlji nego ono prvega! Nehote vsiljevala se mi je misel, da utegne biti vzrok tej čudni prikazni pač vendar le ta, ker so bili divjaki — podlage drugega (mlajšega) sadovnjaka zadobljene iz pešk žlahnih jabolk in ne iz onih od lesnik. In res drevje prvega sadovnjaka je imelo za podlago divjake, izgojene iz lesnikinih pešk.

Ker mi je oskrbnik grajščine, na kateri je bilo izrejeno drevje rastoče v drugem sadovnjaku, dobro znan, obrnil sem se do njega in ga vprašal, če se spominja, kakšne peške da je uporabil za izrejo podlag pri onih bolnišnici podarjenih sadnih drevesc. In glej! priznal mi je popolnoma odkritosrčno, da je uporabil za izrejo podlag peške prav žlahnih jabolk in sicer še celo večinoma le od ene vrste, katere imena pa se ne spominjam več.

Prepričan sem dodobra, da bo marsikateri čitatelj tega članka z glavo zmajal, ter sam pri sebi mislil, to pač ni mogoče, da bi razloček v provenjenci korenin, obstoječ v tem, ali je bila podlaga zadobljena iz peške popolnoma divje rastline, ali pa iz peške žlahne rastline, tako zelo vplival na rodovitnost na njo požlahnjene vrste. Jaz pa pravim, da m o r a v e n d a r tako biti, saj to nam potrde vsi doslej navedeni slučaji dovolj jasno, sicer pa imamo tudi še drugih dovolj. Tako ve vsak v sadjarstvu količkaj izkušeni človek, da ena in ista jablanova ali hruškina vrsta, cepljena na divjako, povsem drugače raste in rodi kakor pa cepljena na doucin jablan — zvano tudi Ivanček — ali pa na kutino. Jablanova vrsta cepljena na divjak raste močno in rodi razmeroma malo, cepljena na doucin (Ivanček) raste pa jako skromno, a obrodi razmeroma bogato. Na ti stari izkušnji temelji ravno izreja tako zvanega pritlikavega sadnega drevja ali pritlikavcev. Najbolji dokaz, kako zelo vplivajo rav-

no korenine na lastnosti potomcev iz semena izrejenih rastlin, podam pa v sledečem. Gre se namreč za vinsko trto in ne za sadno drevo, kar pa končno na stvari nič ne spremeni, kajti ena kakor druga je lesnata in obenem sadna rastlina.

Naša vlada je dala napraviti na Kranjskem več vzornih vinogradov, v katerih so seveda naše domače ali recimo evropske — prav za prav azijske — vrste grozdja pocepljene na različne ameriške podlage. En tak vinograd se nahaja v Kostanjevici, drugi v Novem mestu na Dolenjskem, tretji pa v Metliki na Belokranjskem. Grozdje iz vseh teh vinogradov se zvozi vsako leto v Novomestu in tam podela v vino. Tropine tega grozdja se vržejo vsako leto na kompost. Nekega leta, menda leta 1910, izkhalilo je na kompostu vse polno pelk tja zmetanih tropin. Nekaj tako zadobljenih trt se je vsadilo za poskušnjo v vinograd, ne da bi se jih kasneje pocepilo. In glej! kaj se je pokazalo kasneje na teh trtah. Niti ena teh trt ni obrodila grozdja, ki bi imele značaj evropske trte, temuč vse so bile pristne amerikanke, kakor riparija, rupestris itd. Če je toraj mogoče, da se zadobijo pelk evropskih vrst cepljenih na ameriške trte, zopet ameriške in ne evropske trte, vprašam, zakaj naj bi bilo izključeno, da bi ne vplivala korenina iz lesnike ali drobnice izrejene podlage povsem drugače na rodovitnost na njo pocepljene žlahtne sadne vrste, kakor pa korenina podlage, ki je bila izrejena iz peške žlahtne vrte? — Toraj finis finale tega članka se glasi: Poslužujmo se le pešk lesnik in drobnic za izpodrejo rodovitnih visokodebelnatih hrušk in jablan, ne pa pešk žlahtnih sadnih vrst.

D. Dolenc.

O zasajanju novih vinogradov.

Najbolji čas za zasajanje novih vinogradov je spomlad in sicer ko so se tla primerno osušila. Posebno na težkih tleh, če je bila zima prav mokra, se obnese jesensko sajenje navadno slabo. Za sajenje naj se odberejo le cepljenke z dobro priraščenimi cepiči in takšne, ki so bogato okoreninjene ter imajo 30—35 cm dolgo podzemsko deblo. Daljša podzemska debela so na mestu le v strmih in prav suhih legah, kajti če je deblo daljše, nego je bilo prej rečeno, usahne itak del, nahajajoč se v

globokejih zemeljskih plasteh, vsled pomanjkanja zraku in toplote, katera faktorja pa sta za krepko razvijajoče se korenine pri ameriških trtah v veliki meri potrebna. Enostransko okoreninjene trte, so navadno na oni strani, kjer ni korenin, mrtve ali suhe in suhost sega nemalokrat do cepljenega mesta, vsled česar take trte pozneje usahnejo.

Nikar naj se ne sadi, cepljenih, stratificiranih kolči naravnost v vinograd, namesto v trtnico, ker se to delo večinoma slabo obnese. Kajti še celo v trtnici se zaraste le del cepljenk s cepičem popolnoma, kako naj bi se toraj pa v vinograd zasažene cepljene kolči v taki meri dobro s cepiči zarasle, potem ko so okolščine manj ugodne.

Pred sajenjem naj se napravijo globoke jame, a obrežejo naj se cepljene bilfe neposredno pred sajenjem, sicer zgube vsled ran, ki nastanejo pri obrezovanju, preveč soka. Najkrepkejo mladiko naj se skrajša na 1 do 2 očesi in spodnje korenine na kakih 10 cm, ostale korenine naj se pa kar tik podzemskega debla gladko odrežejo. Pri sajenju naj se pazi na to, da se korenine cepljenkam ne sključijo, ampak lepo razširijo po jami in osujejo z drobno in vlažno zemljo tako, da se ista vleže med korenine, kajti če ostanejo med koreninami praznote, korenine splesne in take trte usahnejo. Če se zemlja krog trte nekoliko pohodi, posebno pa če se cepljenke še z vodo zalijejo, jim to zelo hasne. Da bi se cepljenkam, če je zemlja rodovitna ali gnojna, o sajenju pognojilo, ni ravno neobhodno potrebno, pač pa je na mestu, če se sade trte v pust svet, da se pognoje z drobnim preginitim in z zemljo zmešanim hlevskim gnojem, sicer pa se lahko nadomesti gnoj s kompostom, v katerem ni mrčesa. Cepljeno mesto naj pride tik nad površje zemlje, a cepič naj se pokrije 2 prsta na debelem z rahlo prstjo. Krog cepiča pokupčana zemlja sme se odgrebsti šele potem, ko se je trta prejela in napravila močan poganjk z vilicami. Če se cepiči prezgodaj razkrijejo, poganjki večidel uvenejo.

Mesto kratkih količev, ki se navadno uporabljajo za označenje mest, na katera se imajo trte vsaditi, naj se postavijo raje takoj primerno dolgi trtni kolci, da se privežejo na nje pozneje trtni poganjki, kajti to zelo pospešuje njihovo rast. Navpik privezan poganjk poganja krepko, napravi veliko listje, toraj krepke trtopreživljajoče organe in malo zakotnih poganjkov.

ali skopuhov, nasprotno pa rastejo po tleh ležeči in k tlam vpo-
gnjeni poganjki šibkeje, napravijo majhno listje, obenem pa
tudi mnogo zakotnih opganjkov, in ti slednji seveda trte slabe.
Prezgodnje skrajšanje poganjkov, katerega se vinogradnik na-
vavno poslužuje, če so podporni kolci prekratki, pa istotako
trte slabi, ker se odstrani s tem s trt mnogo listja, toraj pre-
življajočih organov, na drugi strani pa pripomore to k razvoju
mногоštevilnih zakotnih poganjkov ali požeruhov. Kdor s kol-
ci štedi, trtam toraj le škoduje. Ako se hoče uporabiti stare
trtne kolce za nove nasade, naj se jih pred uporabo na vsak
način znova ošpiči in spodnje konce osmоди ali opali, sicer se
lahko zanese na mlade trte plesnivec, kateri se poloti potem
korenin in te uničuje oziroma mlade trte uniči.

Po »Frick's Rundschau«.

Prva pomoč pri nenadni boleznih in nezgo- dah pri živini.

(Nadaljevanje.)

Napenjanje goveje živine.

Ta bolezen se navadno pojavlja pri goveji živini, pa tudi
pri drugih prežvekovalcih, zlasti spomladi in jeseni in sicer
predvsem na paši, manj v hlevu. V hlevu se opaža napenjanje
takrat, ko se poklada živini močno rosno skoro zmrzlo mlado
travo, da se prebavljanje vsled ohlajenja želodca zmanjša; na-
dalje pa tudi takrat, ko se živina krmí s sparjeno ali tako tra-
vo, ki je ležala v kupih in se je že segrela. Slednje se zgodi na-
vavno o praznikih, ko živinorejci nakosijo in spravijo večjo
množino trave ali detelje, da bi tega opravila ne opravljali na
svetek. Na paši se pojavlja ta bolezen, če živina na tešče požre
veliko množino z deteljo pomešane, mlade, rosne in mrzle tra-
ve. Ako živina na paši preveč bezglja in skače, kakor tudi če
jo takoj napojimo, ko se je nažrla zelene krme, ima lahko to
zle posledice. Ravno tako je nevarna paša po strnišču z mla-
do, rosno travico ali pa tudi pokladanje zeljevega listja in ostan-

kov. Napol prežvečena klaja ostane po pravilu v vampu goveje živine približno 24 ur. V tem času se skozi in skozi pomeša in zavre, pri čemur se delajo vetrovi (sapa). Ti s klajo pomešani plini se odstranijo z riganjem po požiralniku, ako je normalna želodčeva vsebina in želodčeva mrena. Ako pa se je govedo nažrlo prejnavedene škodljive klaje, oslabi želodčeva in črevesna mrena in naberejo se v vampu vetrovi, ki nastanejo vsled vrenja klaje. Tudi pri prenaglem prehodu od krmljenja živine v hlevu pa na rejo goveda s pašo se moramo bati te bolezni. Ako v požiralniku zastane kaka tuja reč, n. pr. krompir, repa ali jabolko, nadalje povečanje žlez v bližini požiravnička je tudi to lahko vzrok, da živino naglo napne, ker vetrovi ne morejo skozi gobec.

Napenjanje goveda se spozna najprej na tem, da se zadnji del naglo napne, kar nakipi. Trebuh je na levi strani, kjer leži vamp, mnogo bolj napet kakor na desni. Koža čez trebuh je napeta, in če z roko na lahko udariš na njo, zabobni kakor napeti boben. Govedo noče več žreti, ne prežvekuje in ne riga. — Vetrove, ki jo mučijo, skuša spraviti s tišanjem skozi ritnik, se večkrat pripravlja k blatu, pogostoma spusti nekoliko blata in scalnice, vzdiguje rep, razkorači se z vsemi štirimi nogami in krivi hrbet. Dihanje je kratko in težko. Da lažej diha, odpre gobec. Iz gobca se ji cede vlačne in smrdljive sline in pene. Gleda topo, oči so izbuhnjene, kaže strah in tesnobo, žila ji bije zelo naglo in razdraženo tolče. Živinče se maja v zadnjem delu, dokler po kratki bolezni ne pade in se zaduši.

Če ima v požiralniku kako tujo reč, poskuša jo govedo z davljenjem požreti ali pa s kašljanjem odstraniti; pri tem steguje vrat, riga in se peni.

Pač pri nobeni drugi bolezni ni hitra pomoč tako potrebna kakor pri naglem napenjanju. Že tekom četrte ure do pol ure so smrtonosni vetrovi svoje škodljivo delo izvršili, povzročili pogin. Zdravljenje se mora toraj vršiti z odpravljanjem vetrov; to se pa lahko zgodi naravnim ali pa umetnim potom.

V prvi dobi bolezni si pomagamo z notranjimi in mehničnimi sredstvi. Živinčetu se dajo zdravila, kakor makovega olja, žganice ($\frac{1}{8}$ litra na steklenici vode), apnene vode (dve žlici živega apna, ki se prej pogasi, v steklenici vode). Vlivanje petroleja trpentina, kamenega olja, gnojnice itd. je nevarno, ker je meso potem skvarjeno, ako bi bili slednjič vendar le primorani živinče zaklati.¹⁾ Da začne živinče prežvekati in da se pospeši riganje (vsled česar pridejo vetrovi skozi požiralnik)

obzdamo ga s povreslom, potegnemo mu jezik večkrat iz gobca in držimo glavo pri tem navzdol.²⁾

Jako dobra pripomoč je, da gnetemo in pritiskamo enakomerno levo lakotnico.³⁾ Kmalu bodemo opazili pod roko na lahno gibanje, živinče začne rigati in napetost vidno ponehava po vsakokratnem odstranjenju vetrov. Učinkovanje tega dela nam znatno olahčuje polaganje v mrzlo vodo namočenih rjuh na živinče.

Ako bi prikazni naglega napenjanja ne jenjale vkljub zdravljenju na zgoraj navedene načine, poseči moramo po umetnem odpravljenju vetrov s požiralnikovo cevjo. Ta je 1^{1/2} m dolga in 2 do 2^{1/2} cm široka cev, ki sega od gobca do vampa. Na znotraj obstoji iz zavojito (spiralno) spleteno železne žice in na zunaj iz usnjate prevleke. Na istem koncu, ki pride v vamp, ima cev glavico ali bat iz roga ali mehke kovine (cina, svinca). Glavica je preluknjena liki situ.

Predno porinemo požiralnikovo cev v gobec, priveže se živinčetu med čeljusti poprečni les, v kojega sredini je napravljena luknja. Skozi njo potem vtaknemo cev, katero poprej namažemo z mastjo ali oljem, in jo previdno porivamo čez jezik v požiralnik in vamp. Smrdeči vetrovi potem naglo grgljaje sfrčijo. Pri tem delu naj stoji govedo z zadnjim delom bolj nizko. Ako stoji živinče vodoravno, ne prodre požiralnikova cev do vetrov, ampak v kašasto vsebino vampa, odide le malo vetrov, in požiralnikova cev se tudi kmalu zamaši.

To orodje se naj tudi takrat uporabi, ako je treba poriniti v goltancu zaostale tuje reči v želodec. Ako nimamo cevi pri rokah in sila sola lomi, vzamemo dolg, gladek in šibek gajžetnik (gajžlo, koprivevec) ali tako vrbovo vejo. Predno pa uporabimo taka sredstva, skušajmo v goltancu zaostalo reč, če se nahaja preveč globoko in jo otipamo, razdruzni in jo poriniti nazaj proti gobcu.

Ako je živina že tako napeta, da prav težko diha in je pričakovati, da pade na tla, takrat ne moremo več uporabiti požiralnikove cevi ali drugih sredstev, ker se je bati, da se zaduši. V tem slučaju se moramo poslužiti čimprej tem boljše

1) Dr. Strupi in Dolar priporočata tudi še razventega, da vlivamo kamilično (=gornilce) in kumino vodo, milnico ali zajfenco in lug bukovega pepela. Eno pest stolčnega oglja pomešamo z moko, prilijemo malo vode, napravimo testo, katero damo govedu v gobec.

2) Iz slame se napravi povos, kakor povreslo za snope, jo denemo govedu v gobec in za rogama zvežemo. Živinče žveči to slamo, kar napravi včasih riganje. Tisti del poveza, ki pride v gobec, namažemo lahko z milom, da prisilimo žival k žvečenju.

3) Živinče naj stoji pri tem delu s spodnjim delom višje kakor z zadnjim.

troakarja, s katerim napravimo vbod. Troakar obstoji iz nožnice in bodalca in je bodisi okroglo ali tristransko poostren ali ploščat, eliptično zaokrožen in ima v slednjem slučaju dvorezno ost.

Troakar se mora zmiraj nastaviti na levi strani (levo lahtnico) in sicer na onem mestu, kjer je vamp najbolj napet.⁴⁾

Vbod se mora napraviti proti desnemu kolenu sprednje noge. Tudi se lahko koža, pred vbodom s troakarjem, prereže s nožem, pa nikakor globokeje, da bodalce potem lažje in hitreje porinemo v vamp. Po vbodu potegnemo bodalce ven, nožnica pa se pusti v rani, dokler ni nevarnost odvrnjena. Če ni bodalca pri rokah, služi nam dobro tudi žepni nož. Po vbodu moramo nož nekoliko obrniti, da se napravi luknja, skozi katero izfrčijo vetrovi. Ko se je odvrnila nevarnost, je potrebno, da damo živinčetu nekaj dni le zelo malo in bolj mehke klaje.⁵⁾

Boljše pa, kakor napeto živinče zdraviti, je napenjanje preprečiti. Pričnite s pašo, ko je travica komaj šele prikukala iz zemlje. Ako se mora pasti govedo več ur, da se nasiti, ni se nam treba bati napenjanja. Hudo lačni živini dajte, predno lo zaženete na mrzlo, mokrotno pašo, nekoliko suhe krme; živino pa tudi napojite pred pašo. Pri paši na sočnatem in detelje-polnem travniku ne pustite živine brez nadzorstva. Pobiranje sadja je velika previdnost in ta nikdar ne škoduje. Pri polaganju v hlevih naj se izvrši prehod s suhe krme na zeleno mrvo le počasi. Ako pa že moramo pokladati živini mokrotno mrzlo ali segreto travo, mora se vsaj pomešati s suho krmo in poteni počasi krmiti. (Sledi še.)

⁴⁾ Kakor pravi Dular: Štiri prste od kolka in štiri prste od ledvičnih kosti.

⁵⁾ Dular pravi, da malih ranic od bodalca in noža ni potrebno zdraviti; dosti je, če jih namažemo z maslom ali pa z lizolovo raztopino.

Spomenica c. kr. poljedelskega ministerstva o kmetijskem zadružništvu.*)

Avstrijsko kmetijsko zadružništvo se je v zadnjih desetletjih lepo razvilo. Ustanovilo se je nebroj posojilnic, ki so premagale ali vsaj močno omejile nekdanje odušenje; deluje pa

*) To spomenico, katero smo ponatisnili iz „Zadruga“, priporočamo onim, ki nameravajo ustanoviti kakšno zadrugo, naj jo prav pazljivo prečitajo.

še tudi cela vrsta nakupnih in prodajalnih zadrug, s katerimi se je doseglo, da kupuje kmetovalec danes razne potrebščine ceneje in boljše ter tudi razne pridelke z večjim dobičkom prodaja. Ravno tako so se začele razvijati še živinorejske, strojne, mlekarske in druge zadruge, vse v prosep kmetijskega prebivalstva. Mnogo tisoč zadrug že deluje danes. Ne smemo se čuditi, da se je med njimi tuintam našla tudi katera, ki je svoj cilj zgrešila, zašla na slaba pota ter svojim članom in upnikom provzročila morebiti celo škodo. Kjerkoli so se pojavili nedostatki — bile so to le izjeme — — nikdar ni bilo iskati vzroka propadu v zadružni obliki kot taki, nikdar ni zadela krivda temeljnih zadružnih načel, temveč je bil vzrok vedno le ta, ker dotične zadruge teh temeljnih že mnogokrat preskušanih zadružnih načel v svojem poslovanju niso uvaževale. Zadruga, ki je pravilno organizirana in deluje redno po priznanih zadružnih in trgovskih načelih, ne more propasti. Popolnoma neopravičeno je torej, ako so skušali neprijatelji iz posameznih zadružnih nesreč sklepati na nedostatnost vsega zadružništva. Posamezni polomi se dogode tudi v drugih vzglednih zadružnih državah, ker se povsod in vedno najde ljudi, ki sami vse najboljše vedo in si domišljujejo, da jim ni treba uvaževati izkušenj, ki se v prvi vrsti zbirajo v zadružnih centralah, v zvezah. Avstrijsko c. kr. poljedelsko ministerstvo je vedno posvečalo veliko pozornost kmetijskemu zadružništvu, zasledovalo je tudi vse nedostatke, ki so se pojavili v zadnjem času v posameznih krajih, osobito v Bukovini, ter je v svojih opazovanjih izdalo posebno »Spomenico v zadevi nekaterih napak, ki so se opazile v kmetijskem zadružništvu in kako se je tem napakam v bodoče izogniti.« Ta spomenica je za zadružništvo velevažna, vsled česar je potrebno, da si jo vsi zadružni funkcionarji natančno prečitajo. Doslovno se glasi tako-le:

»I. Ko je poljedelsko ministerstvo prišližno pred 12 leti na podlagi mnenja, oddanega od kmetijskega sveta na Dunaju, izdalo navodila za pospeševanje kmetijskega zadružništva, je hotelo s tem doseči, da na tem važnem polju gospodarske samopomoči priskoči tudi država na pomoč

nesejo jajca z mehko lupino ali celo brez nje, bi se moralo pokladati v glavnem mnogo jajčjih lupin.

Gnojilo za cvetlice v loncih. Prav izvrstno gnojilo za take cvetlice je ptičjek, golobjek in kurjek. Vzame se za vsak lonec cvetlic po 1 do 2 žlici enega zgoraj navedenih gnojil in zmeša z zemljo, preloži cvetlico v prazen lonec in obda zemeljsko kepo, držečo se korenin, krog in krog s to zmesjo. Tudi na vreli vodi raztopljeno eno ali drugo teh gnojil, vpliva zelo ugodno na rast posodovcev. Seveda se ne smejo zaliti cvetlice več nego enkrat ali dvakrat v teku spomladi in poletja in k večem enkrat pozimi s takim tekočim gnojilom. Več kot toliko škoduje. Pozimi naj cvetlice počivajo; če se jih sili k cvetenju z preobilim gnojilom in toploto, jim to škoduje. Tako gnojilo kot prejnavadeno se dobi več ali manj v vsaki hiši. Kdor ima kanarčka, naj uporabi njegove odpadke. Ti odpadki se lahko brez vsake primesi kar naravnost potrosijo po vrhu zemlje v loncu ter na tankem pokrijejo z zemljo. Z večkratnim zalivanjem se spravi gnojilo polagoma h koreninam. Tudi navadne saje so izvrsten gnoj za posodovce.

Izreja pujskov in pitanje prešičev se da izvesti uspešno tudi brez krompirja in mleka. »Mitteilungen der Vereinigung deutscher Schweinezüchter« pravijo to-le: Če ni mogoče pokladati pujskom vedno le sladkega in mlačnega mleka, je sploh najbolje, da se ga ne poklada. Namesto mleka naj se začne pokladati 8 do 10 dni starim pujskom cel ječmen in pšenico, 15 do 18 dni starim pa zmes pšeničnih otrobov, zdrobljenega ječmena in nekoliko posušenih olovih tropin in sicer namoči naj se ta zmes v vreli vodi. Ko imajo 4 tedne, se jim daje lahko nekoliko kuhanega in pozneje celo surovega korenja. Priporočljivo je, da se poklada prešičkom preden se odstavijo poleg prejšnega, sicer pa šele ko imajo 8 tednov, nekoliko kuhanega krompirja.

Prešičev ni treba ravno pitati z mlekom, dasiravno raje in več krme požro, če se jim poklada nekoliko mleka. Krompir se lahko nadomesti s krmsko peso in podzemsko kolerabo (korado), potem s posušenimi repinimi obrezki, tam pa kjer je v bližini kakšna tvornica za škrob, s krompirjevimi ostanki. Prav dobro so se obnesli pri pitanju prešičev taki ostanki sladkorne pese, iz katerih se je napravil sladkor po novejšem načinu, t. i. tako, da se pesini ostanki ali tropine niso popolnoma izlužile.

Kako se napravijo klinčkove ali nageljnovе grebenice.

Klinčke, rastoče v loncih, se lahko razmnožuje vse leto in sicer poleti na prostem, pozimi pa v zakurjenih prostorih z grebeničenjem. V to svrho se poganjek previdno upogne k zemlji, nareže člen ali kolence do sredine s tankim nožem, stlači to mesto potem k zemlji n. pr. k zemlji drugega z zemljo napolnjenega lonca, ki se je postavil zraven lonca, v katerem klinček raste, in pokrije ranjeno kolence z rahlo zemljo. Gornji del poganjka mora gledati iz zemlje. Da bo stal pogrebenčani poganjek bolj trdno, naj se ga potrdi k zemlji z leseno kljukico ali kaveljčkom. Ko je napravila grebenica korenine, kar se zgodi navadno v malem času, ako se poskrbi, da je zemlja vedno primerno vlažna, t. j. ne presuha, pa tudi ne premokra, loči se jo od starke. S tem se zadobi v drugem loncu vkoreninjen klinček.

Kako se lahko posode za mleko dodobra osnažijo. — Glede tega pravi neki Josip Neumann, obratni vodja v Ringelhain-u v »Oesterr. Molkerei-Zeitung« to-le: Doslej se je posoda za mleko omivala z gorko vodo, v kateri se je raztopilo sodo in nato oplaknila z vrelo vodo, ter poveznila v kakem zračnem prostoru, da se je odcedila in osušila. Ker pa je treba za segrevanje vode precej časa in kuriva, zato se je uporabljala za omivanje posode večkrat premalo gorka voda, vsled česar ni bila posoda zadostno osnažena. Vsled teh nedostatkov prizadevati si je bilo treba, dobiti kakšno tako sredstvo, da se osnaži posoda dodobra samo z mrzlo vodo. Poskusi, ki so se priredili v to svrho, so se dobro obnesli in sicer se je dognalo, da se uporabi lahko namesto sodine, apnena voda (na vodi ugašeno apno ali apneni belež). Ker se da odpraviti z apnom v posodi za mleko nahajajočo se kislino in nesnago, še lažje nego s sodo, zato se da osnažiti posoda dodobra celo z mrzlo vodo. V tem slučaju naj se posoda najprej odrgne ali obriba s ščetjo (ne s cunjjo) pomočeno v apneni belež. Nato naj se posoda oplakne z mrzlo vodo in povezne na kakem zračnem in solnčnem prostoru. En in isti apneni belež se lahko ponovno uporabi. Da se uporablja apneni belež za snaženje posode za mleko, ni nič novega, ali uporabljal se je doslej še v premajhni meri. Na Damskem se poslužujejo dandanes v vseh mlekarnah apna na prejopisani način za snaženje cinaste posode in shrambinih podov. Trajalo je sicer precej dolgo, preden se je začel uporabljati apneni belež na splo-

šno in sicer zato, ker je belež sluzinčadi spočetkoma razjedal piste. Ko so se pa ljudje izurili v uporabi apnenega beleža, ne dela to nikakih težkoč. V teku malih let se je uporaba apnenega beleža v danskih in šlezijsko-holštajnskih mlekarnah in celo v kmetijskih obratih (poslednje v glavnem za snaženje vrčev za prevažanje) tako rekoč vdomačila in izpodrinil je apneni belež uporabo gorke sodine vode.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje: Imam precejšno število kur, ki pa nesejo večinoma jajca z mehko lupino oziroma brez nje. Poskusil sem že to in ono, da bi ta nedostatek pri kurah odpravil, ali je vse zaman. Prosim, nasvetujte mi kakšno izdatno sredstvo! (L. B. v R.)

Odgovor: Kaj takega se pojavi pri kurah in golobih večkrat, malokdaj pa pri povodni perutnini. Jajca brez apnenih lupin neso kure, ki so bolne na jajčniku, pa tudi one, ki ne dobe dovoljne množine ogljenčevo-kislega apna oziroma snovi, ki so za tvoritev jajčje lupine potrebne in končno one, katerim se poklada takšna krma, ki jih preveč odebeli ali pa če jih petelini prepogostoma naskočijo.

Ako tiči vzrok tej napaki v bolnem jajčniku, poskusi se, če se spodaj navedena sredstva niso izponesla, z vbrizgavanjem 1—2% galunove raztopine v jajčnik. To delo je sicer težavno, ali včasih izdatno, vendar če se druga sredstva niso izponesla, je najbolje, da se take kure zakoljejo.

Kure spravijo sicer s použitim žitom, z njem stročja in z razno drugo krmo, kakor z otrobi, oljnicami pogačami ali tropinami, v se nekoliko njihovem životu neobhodno potrebne fosforove kisline oziroma fosforovo-kislega apna, ali to je za kure, ki se ne pasejo na prostem, vse premalo, zato pa jim je treba mešati med druga krmila fosforovo-kislo apno (kostni pepel) in sicer v mali množini. Pokladanje fosforovo-kislega oziroma ogljenčevo-kislega apna, katerega potrebuje perutnina za tvorenje jajčnih lupin in kosti (prva vsebuje 93 do 97 od-

stotkov ogljenčevo-kislega apna), je toraj neobhodno potrebno. Zato je treba pokladati kuram stolčeno malto, kreda, stolčene jajčje lupine i. d. e.

Ako tiči vzrok tej napaki v krmi, ki preveč debeli, naj se krme kure nekaj časa z manj tečno krmo, n. pr. namesto s turšico z ovsom, ali pa naj se ločijo za nekaj časa od petelinov.

Društvene vesti.

»Goriško kmetijsko društvo« v Gorici. — Korenjski trg (Attemsova palača) ima v zalogi naslednje kmetijske potrebščine:

Amonjev sulfat z $20\frac{1}{2}\%$ dušča, posušen in semlet kv. po 38 K, kg pa po 40 vin.

Superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline kvintal po 7 K;

Kalijevo sol 42 odstotno kvintal po 13 K 50 v;

Tomaževo žlindro znamke »Zvezda« in sicer zajamčeno 16% po 6 K, 17% kv po 6 K 38 in 18% kv po 6 K 76 v;

Čilski solitar s $15\frac{1}{16}$ odstotki dušča kvintal po 34 K, na drobno kg po 36 vin.

Sezamove semlete tropine zajamčene s 50% beljakovin in toščje, v vrečah po 75 kg, po 19 K 50 v kg z vrečo vred. Množine pod 75 kg po 20 v kg;

Klajno apno in sicer präcipitat s poprečno 38% skupne fosforove kisline, od katere je citratno raztopne nad 90%, na debelo t. j. v vrečah po 50 kg po 24, na drobno pa po 28 v kg;

Pesino seme in sicer ono rdeče Mamouth kg po 2 K 10 v, rumene Eckendorfer pa po 2 K 30 v.

Seme lucerne kg po 2 K 50 v, seme štajerske detelje kg po 2 K 50, seme korenja kg po 4 K, seme mangolda kg po 4 K. V zalogi ima pa tudi raznovrstna vrtna semena.

Dendrin ali v vodi raztopni karbolinej za pokončevanje mrčesa in njegove zalege na sadnem drevju v zimskem času kg po 80 vin.

Razen prejnavedenega blaga ima vedno v zalogi pristne debele in drobne torobe, sol za živino, različna jeklena orala, slamoreznice itd.

Društveniki, bivajoči na Krasu, si omislijo lahko tu navedene kmetijske potrebščine po zgoraj navedenih cenah pri Centralni podružnici za Kras v Sežani.

Vabilo

na

REDNI OBČNI ZBOR

ki ga sklicuje podpisani v smislu društvenih pravil na dan 30. marca ob 9. zjutraj v prostorih »Narodnega Doma« v Trstu s sledečim dnevnim redom:

1. Nagovor predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Poročilo pregledovalcev računov.
5. Volitev predsednika, odbora in pregledovalcev računov.
- 6.) Prememba pravil.
7. *) Predlogi in raznoterosti.

TRST, meseca marca 1913.

Odbor kmetijske družbe za Trst in okolico.

*) Kdor misli staviti na občnem zboru kak predlog, prijavit ga mora predsedstvu ali v družbeni pisarni vsaj 2 dni pred občnim zborom.

O p o m b a. V slučaju nesklepčnosti zaradi nezadostnega števila navzočih se vrši ob 10. uri istega dne obdržan drugi občni zbor, na katerem se veljavno sklepa z vsakim številom udeležencev.
